

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezércikk. A püspök felebbezési joga. *nb.-k.* — Kérem a dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerület népiskolai bizottságához. *Ihász László.* — Láng Lajos egyet. gyámintézeti világi elnök beszéde Kis-Körösön. — Vasárnap és a pálinkamérés. *Kiss B.* — *Tárcza.* Templomavatási évszázados emlékünnap Bártfán — *y* (Vége.) — Belélet. — Pályázatok. — Hirdetések.

A püspök felebbezési joga.

E kérdés körül egy fegyelmi alkalmából nagy kavarodás támadt az idei bányakerületi gyűlésen. A múlt évi ker. gyűlés ugyanis egy lelkész ellen fegyelmit rendelt el, az esp. szék mint első fórum, felmentő ítéletet hozott; a püspök ez ítéletet az illető forum útján megfelebbezte, de ez a püspök felebbezési jogát nem ismervén el, a felebbezést elutasította. Így került ez ügy ismét a ker. gyűlés elé az idén. A jogügyi bizottság, mely első sorban volt hivatva a kérdésben véleményt mondani, az esp. szék ítéletéhez hasonlóan abban a nézetben volt, hogy a püspököt nem illeti meg ugyan a felebbezési jog, de bevégzett ténnyel látván magát szemben, megengedte, hogy ez a gyűlés szankciója által nyerjen érvényt s e praejudicium befolyása hogy ne mondjam kényszere alatt hozta meg határozati javaslatát s indítványozta a felebbezést. A gyűlés ellenben a bizottság felfogásával szemben a püspöknek felebbezési jogát vitatta, hivatkozván a Zs. A. 244. és 420 §-aira, melyek e jog gyakorlását kifejezetten megengedik. Azon érvelésével pedig, hogy ha a püspöknek felebbezési joga nem volna s csupán a gyűlést illetné meg ez a jog, a 15 napi határidőn belől fizikai lehetetlenség lévén gyűlést összehívni, a felebbezés is absolute lehetetlenné válnék, minden kétségen felül helyezte a püspöknek nem csak felebbezési jogát, de ezen jogának feltétlen szükséges voltát is. Ezen jog természetének és hatályának mérlegelésében azonban lenyeges tévedés történt a gyűlésen, midőn határozatilag kimondott, hogy a püspök felebbezése után nem lehet egyéb teendője és feladata a gyűlésnek, mint hogy ezt egyszerűen tudomásul vegye, ezen túl menni már nem állván jogában a

gyűlésnek. E szerint a püspök felebbezése helyettesíti, sőt feleslegessé teszi, hogy ne mondjam egyenesen kizárja a gyűlés felebbezését, arról nem is szólva, hogy az ily eljárás teljesen illuzioriussá tenné a gyűlés felebbezési jogát, amit úgy hiszem maguk az indítványozók sem czéloztak. Leginkább kitűnik e tévedés, ha e két jogot, a gyűlés és püspök felebbezési jogát szembe állítjuk egymással. Erre nézve a paragrafusok nem adnak ugyan már biztos támpontot, de némi jogbölcesség kiségit e zavarból. A püspöknek felebbezési joga ugyanis csak hivatalos jog, mely kötelességet is involvál magában; a püspök midőn felebbez, nem csak jogot gyakorol, de kötelességet is teljesít. A gyűlés felebbezési joga mint panaszos féle egyéni, feltétlen jog, melyet tetszése szerint gyakorol. Megtörténhetik tehát, hogy a gyűlés nem felebbez, de ezzel nem helyezi magát ellentétbe a püspökkel, mert hiszen a püspök az ő felebbezésével nem foglal állást az ítélettel szemben — ez esetben a felmentő ítélettel — lévén neki mint elnöknek itt is a pártok és pártszempontok feletti állás biztosítva. Ily egyedül helyes felfogás mellett nem jutott volna sem a jogügyi-bizottság a fennebb említett kényszerhelyzetbe, sem a gyűlés nem lett volna mintegy kénytelen lemondani azon jogáról és hivatásáról, hogy mint immár jobban informált fél a felebbezésre nézve minden tekintet nélkül, szabadon nyilatkozhassék.

Mindenesetre az a megoldás a legheylesebb, ahol nem kell és nem lehet tartani a különféle jogok, illetve kötelességek összeütközésétől, hanem, amidőn mindenki meggyőződhetik, hogy ezek a jogok egymást feltételezik és kiegészítik. Ily megoldást igyekeztem én is a fentiekben szerény tehetségem szerint s e téren laikus létem daczára

nyújtani és ajánlani. — Egyébként ajánlom az ügyet a zsinati-bizottság figyelmébe.

nb.—k.

Kérelem a dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerület népiskolai bizottságához.

A dunántúli egyházkerület népiskolai bizottságának, a folyó 1908. évi kerületi gyűlés jegyzőkönyve 179-dik pontjában foglalt, „**a konfirmáció oktatás anyagára**“ vonatkozó javaslatával úgy vagyok, mintha érteném . . . érteném és még sem értem. Ezért felvilágosításra szorulok.

Igaz, hogy miután e javaslatot a kerületi gyűlés elfogadta — ha expressis verbis nem mondta is ki — de határozat erejére emelve azt, ezzel, magától értődőleg, bennünket, lelkészeket, a confirmandusok oktatásánál ahoz való alkalmazkodásra kötelez. Ezzel azonban dilemmába estem.

Felmerül ugyanis előttem a' kérdés, hogy miután a' konfirmáció oktatások tankönyvei engedélyezését az egyházegyetem magának tartotta fenn, s az engedélyezett tankönyvnek czimeit nyilván is tartja: ha én most az egyetem által engedélyezett oly tankönyvet használok, mely esetleg más beosztással kezeli a' tananyagot, mint a kerületem által követelt módozat; nem esem-e az engedetlenség bűnébe kerületemmel szemben? Ha pedig kerületem által követelt módozat beosztását követő, de még nem engedélyezett tankönyvet használok: akkor meg hogyan menthetem magamat e bátorságomért, a §§-ok aerájában, az egyetem előtt? *Ellentétek vannak a' tanmódozat fel fogásában*; mert ha nem volnának, úgy nem kellett volna ez a kerületi határozat. Ez ellentétek dacára is én engedelmességgel tartozom egyetemnek is, kerületnek is. Mindeniknek pedig ez ellentétek miatt kielégítőleg nem engedelmességgel tudok megelégedni. E miatt aztán ha valakinek tetszik ellenem fegyelmet indítani, itt is, ott is hiába mentegelném azzal magamat, hogy bűnöm csak a' forma ellen vétett; mert reám olvasnák: »forma dat esse rei«, ezt megsértetted, tehát lakolnod kell.

No hát lakolnék, talán nyugodtan; mert lelkem ismerete megnyugtatna mégis, hogy csak forma ellen vétettem; de lényeg ellen nem. — De hát, *véthelek a lényeg ellen is*; mert az elfogadott javaslat tananyagának lényege megértésében sem vagyok mindenütt tisztában magammal.

Szerencsétlenségemre ugyanis nem vagyok az az ember, a' ki a' különféle emberi intézkedéseket — kivált, ha azok hit és lelkiismeretbeli dologba vágnak, — minden critica nélkül fogadja. Aztán a' tért, melyen működnöm kell, ismerni szeretem; teendőimet tudni akarom, nehogy biztos járás, forgolódás helyett, csak botorkáljak és nehogy cselekvésem csak ide-oda kapkodás legyen. Ez okból, hogy konfirmációi munkám fölém telhetőleg jó legyen, s a kerületi javaslat intencióinak megfelelhessenek, a javaslat czélját megközelíthessem; a tananyag kellő átérthetéseire vonatkozólag kioktatást, felvilágosítást kell kérnem.

Lehet, hogy fennakadásom csak egyéni scrupulusnak minősíthető; de annál inkább kérem kell a kellő világítást, hogy az eloszoljon s ne akadáskodjon nekem kötelességem kivitelénél, Istennek szánt jó munkámban.

Kifogásom, vagy tán csak scrupulusom, a konfirmáció tananyag megállapításának II-dik része ellen van. A II-dik rész tananyagául ugyanis megállapítatik: a „*keresztvény erkölcsstan a' tizparancsolat alapján*“. Én előttem e megállapítás egy tarthatatlan ellenmondásnak látszik.

Szerintem a **tizparancsolat = a törvény**. A törvény pedig a maga rideg követelésével, kényszerével vigye bár az embert egyes . . . egyes jó cselekedetre; mégis »*a törvénynek cselekedeteiből egy test is nem igazul meg Isten előtt*«. Nem! mert a törvény, végeredményében fariseizmusra vagy kétségbeesésbe visz. Ezeket az aberrációkat pedig a keresztvétség fogalma kizárja magából. A törvény nevelő eszköz lehet addig, míg az »*örökös*« — gyermek, kit magaviseletében büntetés, jutalom irányít. Luther is a maga kiskatéjában ezért állíthatta a gyermekek elé a tizparancsolatot, mint az erkölcsi élethez vezető eszközt. Hol azonban az erkölcsi élet *megkezdődik*, az *öntudatos életnek küszöbén*, itt már tisztább és magasabb erkölcsi elvnek kell érvényesülni, mint a' minő a tizparancsolatból kilövell. A confirmandusokat — szerintem — magasabb szemponton kell erkölcsi törekvésekben irányítani, mint a' minőre a tizparancsolat, a' törvény felel. A confirmandusokat mi már nagykorosítjuk, vagy is öntudatos hitű, oly önálló erkölcsi érzésű egyénekké képezzük (vagy legalább akarjuk őket képezni), a kik egy belső életelv sugallatára önelhatározásból keressék és válaszszak a jobb részt; törekedjenek az eszményi emberi élet megvalósítására. Adhatja-e ezt a tizparancsolat? Soha! A hol az ember külső kényszer hatása alatt jó, ott az emberi eszmény eltorzul.

Az emberi eszmény megközelíthetése az egész emberi életet átható, az egész életműködést megszentelő, olyan életelv kell, melynek ösztönzéséből az ember önkényt, szive vonzalmából, lelke teljes örömeivel, készségével, keresse az *emberileg elérhető leg-tökéletesebb erkölcsi állapotot*; azt, melyben az *ember akarata Isten akaratával egyesül úgy, hogy az üdvözítővel az ember boldog érzéssel vallhatja e tekintetben: „én és az atya egy vagyunk.“* Ide a törvény az embert fel nem emeli. A ki a törvény által akar emelkedni; emelkedhetik ugyan annyira, hogy egyéb embereknek felette láttassék; de emelkedésével együtt jár az önhiúság, önérdemében való elbizakodás. Midőn pedig képzelt érdemeiben hivalkodva, Istent, embert sért, önmaga ingatta meg erkölcsének alapzatát s róla elszédülve bukik a' törvény itélete alá. **A törvény ítél; de, meg nem igazít.** Azon az erkölcsi uton, melyen a törvény visz, minden körülmény között csak bukás, csak romlás a vég.

A mi minden körülmény között megtart, az más erő.

Ábrahámot sem a' törvény cselekedetei igazították meg, hanem „*hitt Istennek és ez tulajdonították neki igazságot.*“ *Tehát a hit, mint az Istennel való legbensőbb egységnek érzete*, lesz az az erő forrás, melyből nekünk is, a mi megtartásunkra, erőt meríteni lehet, erőt meríteni kell.

Istennel való ezen benső egységem érzete, élő hitem, serkent, unszol, *erőt* arra engemet, hogy keressem módját, azt a' külső világban, a tapasztalati, érzéki világban is megvalósítani, s *tesz ez által engemet erkölcsi lényé.*

Mint ilyen, e benső egység folytán felismerem kötelességemet a' legfőbb valóság iránt, ki engem,

gyenge, erőtelen földi teremtményt arra méltat, hogy magához felemel, magával egyesít.

Van erre érdemem? nincs! Miért bánik hát velem Isten mégis ily kegyelemmel? **mert szeret!** A szeretet nem keresi az érdemet. Az én felemeltetésemnek, az én **méltattatásomnak oka tehát Isten szeretete.** Ezt kell megragadnom, hogy felemelkedhessek Istenem felé; ezt el nem eresztenem, hogy vissza ne essem a porba, és el ne vesszek a sárba, a bűnben, az erkölcsi halálban. *Megértem ezt.* De megértésemben gyenge eszem meging, indulataim, hajlamaim gátolnak, ellenkező érdekek tévesztenek annyira, hogy bár: »gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint; de látok az én tagjaimban más törvényt, mely az én elmémnek törvényével ellenkezik, és engem rabul ad a' büntörvényének, mely az én tagjaimban van. Oh én szegény ember! Kicsoda szabadít meg engemet a halálnak testéből? **Hálákat adok Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által!**»

Az apostoli hála e felkiáltásával dicsőíthetjük mi is Istent a Krisztusért, kiből, az ő, hozzánk való szeretete, testté lett a' mi váltságunkra. Testté lett ez Isteni szeretet, hogy szemeimmel lássam e' megvalósulást és tapasztalati uton is meggyőződhessen arról, hogy az engemet megtartó erő, az isteni szeretet; a szeretetet kell tehát nekem életelvemmé tennem, hogy azt semmi körülmény között el ne ejtsem; de ragaszkodjam teljes örömmel hozzá, s kövessem azt élet cselekvéseimben úgy, a mint erre nekem a Krisztusban megvalósult isteni szeretet példát, utmutatást adott. Az én erkölcsi tökéletesedésemnek, az én megigazulásomnak, az én életemnek alapjául tehát csak a Krisztust választhatom. csak az ő benne megvalósult tökéletes szeretet lehet az én életemnek erkölcsi elvévé.

Mig Krisztus el nem jött: addig megállhatott a törvény fogyatékos erkölcsi elv gyanánt; de »*midőn eljött a tökéletes szeretet, eltöröltetett, a' mi rész szerint való.*« Krisztus eljöttével meghaladott állásponttá lett a mózesi erkölcsi felfogás. A keresztyén erkölcs fundamentuma ezért a mózesi törvény nem lehet, s azért nem értem én azt a tendenciát, mely a népis-kola-bizottság javaslatában a keresztyén erkölcst a tizparancsolat alapján akarja felépíteni.

A régi törvény helyett Krisztus új parancsolatot adott; a régi erkölcsi felfogás helyett új életelvet oltott ő az erkölcsi világba; a' szeretetnek elvét, mely egyedül képes megalkotni a földön Istennek országát, mely egyedül képes Isten országának népévé fejleszteni az emberiséget. Erre az életmódra, erre az erkölcsi törekvésre kell — szerintem — irányítani a' mi confirmandusainkat s arra bírni őket, hogy erkölcsi életelvül a Krisztusi szeretetet válasszák és tartsák; mert egyedül ez az az erő, mely az embert Istenhez közelebb emeli, s amely gyarlóságnak, botlásnak dacára is megnyugtat, mert bizalmat fakaszt Istennek megbocsátó, üdvöt adó kegyelméhez. A törvény ezt cselekedni velünk képtelen. Ez, ha erkölcsileg némileg emel is, érdemekkel kápráztatja szemünk, elbizakodásra, önhittsége, gögre vetemít, bűneink megismertetésével pedig kétségbeesésbe visz; tehát fönt és alant egyaránt romlásba dönt. A törvény jutalmaz, vagy rettent, de egyaránt rettegésben tart és lever, mig Krisztus evangéliuma Isten szeretetének megvalósodását hozó örömhír nekem. mely gyengeségemből felemel és erkölcsi tökéletesedésre vezet.

Ezért nem tudok én megnyugodni abban, hogy a keresztyén erkölcs a tizparancsolatra, a törvényre le-

gyen alapítva. Ezért nem tudok megnyugodni abban, hogy én, mint evangéliumi egyház papja, confirmandusaim keresztyén erkölcsi életét a mózesi tizparancsolat alapján építsem föl s a Krisztusi szeretet helyett, a mózesi törvényt tegyem erkölcsi életelvükké.

A tananyag *megállapítása előtt*, a javaslatban látok ugyan a szeretet nagy parancsára is reflexiót; de az az ó-szövetségi tizparancsolatnak, keresztyén erkölcsi alapul lett kifizése mögött, mégis csak háttérbe szorul és az oktatásban — tehát a kivitelen — mégis csak színezésnek marad.

Ez elbánással sem tudok megbarátkozni; mert úgy érzem, hogy a tizparancsolat előtérbe állítása mögött a Krisztusi szeretetnek csupa színezésül lehető felhasználásával, keresztyén erkölcsi életet fejleszteni még nem lehet.

Lehet, hogy felfogásom a főnti dolgokban, lelkesztársaim közül osztják némelyek s így azoknak is szükséges a jobb belátásra vezetés. Lehet, hogy felfogásommal magam vagyok, hogy tévedhetek. Annál nagyobb joggal várhatom a' felvilágosítást azoktól, kiknek a kezdeményezésnél, valamint a hivatalos állásuknál fogva is, kötelességük az alantas közegek utbaigazítása.

Hogy azért, mire a' confirmáció oktatás időszaka beáll, akkorra teljesen tájékozva legyek teendőimre nézve, teljes bizalommal kérem a' nt. kerületi népis-kolai bizottságot, méltóztassanak engemet felvilágosítani az iránt, vajjon:

1. Használhatom-e a' conformatiói oktatásnál az egyházegyetem által szabadalmazott conformatiói katekát, ha bár azok tananyag beosztásai, az egyházkerület által elfogadott javaslat tananyag beosztásával nem egyeznek meg?

2. Szabad-e nekem conformatiói oktatásomban, confirmandusaim erkölcsi életét a mózesizmus tizparancsolatján építenem, holott annak „**senki nem vehet más fundamentumot, mint a' mely egyszerű vettetett, a' mely a Krisztus?**“

Kérelmem mellett, klváló tiszteletem nyilvánításával vagyok a nt. egyházkerületi népis-kolai bizottságnak kész szolgája,

Kisbabo, 1908. okt. 23.

Ihász László
ev. lelkész.

Láng Lajos egyet. gyámintézeti világi elnök beszéde Kis-Kőrösön.

Főtisztelendő Egyetemes Gyámintézet!

Legelső megszólalásunk köszönet, amelylyel Kis-Kőrös városának és gyülekezetének tartozunk a kedves és meleg fogadásért. Megjelenésünk egyúttal hódolás a nagy költőnek, Petőfinek, aki e város egyik szerény hajlékában született s a kinek szobrát gyűlés után honfíui kegyelettel megkoszorúzzuk. Petőfi neve ébreszti fel azt a gondolatot, hogy amint hazánkknak sok hegye-völgye van, de az mind beleolvad a Kárpátok hegyrendszerébe; amint sok folyója mind egy nagy folyamba, a Dunába szakad s így az egész ország mintegy természetes egységet képez: úgy hazánkknak különböző származású és nyelvű népei is egygyé olvadnak a magyar haza szeretetében és a magyar művelődés szolgálatában. (Nagy tetszés.)

* * *

Általános emberi gyengeség, hogy mindég na-

gyobb érdeklődést kelt bennünk a hirtelen nagy változás, mint a hosszú csendes fejlődés. Pedig ez a hirtelen változás is a legtöbb esetben nem egyéb, mint az utolsó csepp, melytől a pohár kicsordul. De azért képzeletünk odatapad a nagy átalakuláshoz és nem vesszük észre, hogy az egy hosszú, lassú folyamatnak utolsó mozzanata. Egy nagy művészi alkotásban, egy nagyfontosságú új intézményben, egy nagy nemzeti katasztrófában mindenki csak az utolsó pillanatot látja és nem veszi észre, hogy mindahhoz hosszú évek munkája kellett.

Nem kisebb, sőt még veszedelmesebb emberi gyöngeségünk, hogy a harag és gyűlölet mindég több embert tud mozgásba hozni, mint a részvét és szeretet. Nem egyszer tapasztaljuk, hogy emberek segítségünkre sietnek, pártunkat fogják, akiket alig ismerünk. Szívesen elhisszük, hogy irántunk való jóindulatból cselekesznek és egyszer csak megtudjuk, hogy nem azért fáradtak értünk, mert nekünk akartak használni, hanem azért, mert másokat akartak bosszantani. A gyűlölet és harag fáradhatatlan és találékony és nem egyszer a sértett igazság büntető angyalaként jelentkezik. Az ok valószínűleg az, hogy az elkeseredés és fájdalom mindég erősebb rezgésbe hozza testünket és lelkünket, mint az öröm és meglegedettség.

A gyámintézet haladása azért oly nehéz, mert ez a szeretet mindennapi hangyamunkája. Pedig János apostol oly szépen mondja (I. Levele 4. R. 7. és 8. V.) A szeretet Istentől vagy. Ha valaki szereti atyafiát, Istentől született és ismeri az Istent. Aki pedig nem szereti atyafiát, nem ismeri az Istent, mert az Isten: szeretet.

A gyámintézet munkássága az utolsó évben a maga egészében, hála Isten, ismét haladást mutat. A 4 kerület közül 3-ban van emelkedés, de egy és pedig talán a leggazdagabb, 10 egyházmegyéből 7 egyházmegyében némi csökkenést tüntet fel. Még kedvezőtlenebb lesz a kép, ha valamennyi egyházmegyét egyenként tekintjük, mert akkor, 40 egyházmegyéből csak 22 mutat haladást és 18 csökkenést tanúsít. A végösszeg szerény emelkedése ne kápráztasson el bennünket. Ha a munkát az egész vonalon tekintjük, sok visszaesést találunk, melyet a mások növekedő buzgalma csak nagy nehezen tud kiegyenlíteni.

A gyámintézet a múlt esztendőben összesen 42000 koronát gyűjtött. 1800 koronával többet, mint az előző évben. Ha a buzgalom sehol sem lankad és a változások csak az emelkedésben mutatkoznak, 4200 koronával volna nagyobb az eredmény, mint-hogy azonban 18 egyházmegyében összesen 2400 koronával kevesebbet gyűjtöttek, a végeredmény csak 1800 korona többletet mutat.

Minek tulajdonítsuk e nem teljesen kielégítő eredményt?

Nagyon közelfekvő emberi szokás, a hibát magunkon kívül keresni. Az általános gazdasági viszonyok nem éppen kedvezők, de az egyháziak még kevésbé. Közismert panasz, hogy az áttérések és a gyermekek vallására vonatkozó egyezségek, egyenlegek reánk nézve nem előnyösek. Nem kevésbé ismeretes, hogy a nemzet közhangulatában oly áramlatok mutatnak mindég nagyobb hullámcsapásokat, melyek egyházunkkal szemben ellenséges indulatot tanúsítanak.

És én mégsem hiszem, hogy a nem kielégítő eredményeket ezekkel a jelenségekkel lehetne és szabadna megmagyarázni.

A küzdelem sohasem gyöngítette, hanem csak

erősítette a mi egyházunkat. Mi a küzdelem jegyében születünk és a harc csak növelte erőnket. A legnagyobb üldözés idején, midőn tüzzel-vassal pusztították egyházainkat (1734) igaz, hogy alig számlálunk 200 egyházközséget (189) az egész országban. De az egyházak csak külsőleg tűntek el, a szívek belsejében ottmaradt a kiirthatatlan ragaszkodás az ősök szenvedése által megszentelt hithez, és mikor az első kedvező fuvalom lengett át az országon, főnixként támadtak fel hamvaikból a megholtak gondolt egyházak, II. József uralkodásának első öt évében az egyházak száma csak a Dunántúlon 50-ről 126-ra emelkedett, majd hogy meg nem háromszorosodott, és a fejlődés tartott még tovább is, mert ma a Dunántúlon 173 anya és 163 leányegyházat számlálunk. S így volt ez az egész országban, mert amíg 1734-ben összesen 189 egyházunk volt, ma 673 anya- és 468 leányegyházban hirdetjük az evangéliumot.

Továbbmehetünk és azt mondhatjuk, hogy majdnem minden haladásunk és megizmosodásunk abból származott, hogy ellenfeleink elbizakodottságukban egyházunknak új erőt adtak.

Hogy csak egy példát hozzak fel a sok közül, hazánkban egészen az 1844-iki törvények meghozataláig vegyesházasságokat csak katolikus pap előtt lehetett kötni. Még a nagy haladást jelző 1791-iki méltán nagyhirű szabadelvű reformtörvények sem változtattak az állapoton. Mi okozta a negyvenes évek nagy horderejű fordulatát? Az 1832—1836-iki országgyűlés tárgyalásaira a vallási szabadelvűség hajnalhasadása vetette sugarát. A szabadság és haladás nagy eszméi azonban aligha érelődtek volna meg oly hamar, ha nem akad egy nagyváradi püspök, Lajcsák Ferenc, aki az eddigi gyakorlat ellenére, egyszerre elrendeli, hogy csak azokat a vegyesházasságokat engedi megáldani, melyeknél a felek reverzálist adnak.

Az ország közvéleménye fellázad ez erőszakoskodás ellen és minél erősebb volt a hatalmaskodás, annál hevesebb lett a megyék ellenállása.

A törvényhatóságok sorra megtagadták a püspöki rendelet végrehajtását. És végül létrejött az 1844: III. t.-cz., melynek értelmében ezentúl a vegyesházasságokat protestáns lelkész előtt is érvényesen lehetett megkötni. A nagyváradi püspök erőszakossága idézte elő elsősorban a Lambroschini instrukciókat, melyekről napjainkban annyit beszélnek.

A támadások és üldözések nem gyengítették meg egyházunkat. Ha nem fejtjük ki elég buzgalmat gyámintézetünk felvirágoztatása érdekében, ezért a hibát csak magunkban kell keresnünk, már csak azért is, mert egyedül így orvosolhatjuk a betegséget. Ne szépsítsük a bajt, lássuk be és hangoztassuk mindenfelé, hogy minden, elismerésre méltó haladás mellett, még sokkal többet is kellene tennünk. Még mindig van egyházközség, amely nem is gyűjt a gyámintézet részére és a legnagyobb és jómódu egyházközségeknél is mutatkozik szomorú részvétlenség, míg viszont nem egyszer egészen kicsiny és szerény vagyónu egyházközségekben a legszebb apostoli lelkesedés buzgólkodik.

Az evangéliom telve van oly intelmekkel, melyek azt parancsolják, hogy segítsünk a szűkölködőkön és vajjon ki segítene szegény egyházainkon és emberbaráti intézeteinken, ha nem mi magunk? Szívünk büszkén dobog fel arra a gondolatra, hogy mit szenvedhettek őseink hitükhöz való rendíthetetlen ragaszkodásukban. — Mint a római nagy családok, melyek őseik közt pápákat számláltak, még ma is legszebb

termeikben büszke emlékül egy pápai trónust állítanak fel, minden igaz protestáns ember szívében hordja az ősök képét, akik hitünkért küzdöttek és szenvedtek. Miképpen fejezhetjük ki méltóbban hódolatunkat ez ősök iránt, mint ha segítünk hitsorsosainkon? — Oh, vajha az ékesszólás hatalma szárnyakat adna szavainknak, hogy beférközhethének minden hallgató szívébe és meggyőzhetnék őt nagy kötelességeinkről, szerény gyámintézetünk iránt! És ne higgye senki, hogy az adakozás nagysága az, ami célunkat előmozdítja. Az adakozók sokasága az, ami az eredményt biztosítja. A nagy összegek sokszor elrettentik azokat, kiket az ég nem áldott meg földi javak bőségével. Az adakozás szerény volta kedvet és bátorságot ad a legszerényebb vagyonu embernek. Apostolok kellenek, kik minden gyülekezetben felkeltik a hívek buzgalmát.

Legyen minden egyházban egy-egy gyámintézet és különösen a nőegyletek keletkezzenek minél nagyobb számban, mert igazi bőséges adakozás csak ott van, ahol ők karolják fel a gyámintézet szent ügyét.

És ne ijedjünk meg az eddigi gyűjtések csekély voltától, ne gondoljuk, hogy ez összegekkel úgy is keveset lendíthetünk ott, hol annyi a szükség és oly nagy a szegénység. Mikor a gyűjtések eredményét felemlítettem, nem beszéltem a gyámintézet tőkéről, sem a Gusztáv Adolf-egylet segélyeiről. Mindegyiknek szolgáltatása lépést tart gyűjtéseink nagyságával. — Minden fillérnek, melyet összeszedtünk, majdnem 3 fillér felelt meg a kiosztásnál. Ez a tudat aczélozza meg erőnket és buzgóságunkat. A gyámintézet vándorlásának legfőbb célja, hogy az ország minden részében fogékonyra tegye hitsorsosaink szívét nagy feledataink iránt és ez apostoli utunkban csak a legigazabb örömmel és hálával vesszük, ha felebarátaink minél bensőbb és szívélyesebb, de egyszersmind minél egyszerűbb és keresetlenebb módon fogadják a gyámintézetet, hogy így minél inkább buzgólkodhassanak annak igazi céljaiért.

Az én igen tisztelt elnöktársam Gyurácz Ferencz püspök úr Óméltósága nemes lelkesedéssel már tavaly egy egyetemes országos lutheránus árvaház létesítését állította elénk célul, gyámintézetünk fennállásának félszázados évfordulójára, melyet két év múlva fogunk megünnepelni. Reméljük a hívek buzgóságától, hogy addigra legalább annyi felett rendelkezünk, hogy a kezdet első nehézségein túl legyünk. De én még tovább is szeretnék menni.

Én nem tartozom azok közé, akik korunkat sötét színekben látják és a szegénynek sorsát ma feketébbnek tüntetik fel, mint bármikor régebben a történeti idők folyamán. Én azt hiszem, hogy a haladó műveltség mellett ma csak érzékenyebbek vagyunk, mint régebben és a gazdagabb több részvétellel tekint a szegényre, mint valaha. A mi protestáns hitünk és a mi presbiteriális egyházszerületünk a legszerencsésebben hidalja át azt az űrt, mely a műveltebb elemek felvilágosodott szellemét és a legegyszerűbb szív érzelmeit a modern világban sokszor oly éles és kibékíthetetlen ellentétbe hozza.

A gazdag és szegény, tanult és nem tanult osztályokat az értelem világa és az érzelmek melegsége egy benső egésszé tudja összefűzni ami evangéliumi hitvallásunk és egyházszerületünk. De ez csak fokozza kötelességeinket is szegényebb osztályú hitsorsosaink iránt.

Az emberi műveltség és felvilágosodás egyik legnagyobb eseményének korszakos évfordulója rohamos léptekkel közeledik felénk.

Tíz esztendőn belül a reformáció negyedik század fordulóját ünnepelhetjük meg. Ez a nagy nap hatalmas, megrázó és lélekemelő emlékeket kelt fel bennünk. Az első százados évforduló Bethlen Gábor a nagy protestáns fejedelem, Gusztáv Adolf szövetségeseinek és sógorának korára esik, az utolsó nagy magyar államférfiu, aki nemzetének világállást és protestáns hitünknek teljes érvényt, fényt és dicsőséget szerzett, aki győztes hadaival Pozsonyig felhatolt, ahol Szent Márton koronázó templomában a református kassai predikátor Alvinczy Péter, Pázmánynak nem méltatlan ellenfele, hirdette az evangélium igéit.

A második százados évforduló idején a protestantizmus a földig le volt igazva. Egyházaink legnagyobb része elpusztítva és szétrombolva, miután nagy áldozattal és még nagyobb hitbuzgalommal épített legszebb templomainkat elkobozták és legjobbainkat börtönbe, gályarabságra, vagy halálra hurczolták. Akiknek nevét ismerjük az áldozatok közül, azok száma is légió, de még nagyobb azoké, kik névtelenül pusztultak el hithűségükért és nemzetünk szabadságáért. Alig van régebbi nemesi vagy polgári protestáns család, mely ősei közt ne áldoznék egy vértanu szentelt emlékének.

A harmadik százados évforduló idejét a hosszú szenvedésektől főleg II. József felvilágosodott nagy szeleme által új életre keltett ifjú protestáns egyház csak fejedelmi engedély mellett ünnepelhette meg, nem annyira külső pompa és fény, mint nevezetes alapítványok által. A komoly méltóság, az öntudatosság és erő, melyet egyházunk ez alkalommal tanusított, tiszteletet keltett az egész országban.

Most a negyedik százados évfordulóhoz közelünk, amelyen mint teljesen egyenjogú egyház, minden különös fejedelmi kegy nélkül ünnepelhetjük meg e napot. S midőn ezt tenni fogjuk és egy pilantást vetünk multunkra, nemes öntudattal mondhatjuk el, hogy ha hitünk új is volt, hűségünk hazánkhoz és nemzetünkhöz a régi maradt, hogy híven és becsületesen vettük ki részünket az ország minden szenvedéséből és örömeiből, hogy tiszteletreméltó részt vettünk annak haladásában és mindig legelől állottunk, mikor a nemzet legszentebb jogainak, szabadságának és önállóságának megvédéséről volt szó. A politikai és lelkiismereti szabadság egy ágról fakadt ikertestvérek. Mint a vallási szabadság bajnokai, született harcosai voltunk a politikai szabadságnak is, s mint a lelki szabadság hívei, harcosai voltunk a haladásnak és művelődésnek is. Minden támadás a nemzet szabadsága és haladása ellen, bennünket érintett elsősorban, minden harcz értük közvetlenül vagy közvetve minálunk kezdődött. És a mint volt a multban, úgy kell lennie a jövőben is, hogy minden támadás a haladás és szabadság ellen minket érint elsősorban és minden támadás a protestantizmus ellen csak előfutárja a nemzeti szabadság és haladás megtámadásának.

Hogyan ünnepelhetjük meg már most legméltóbban a negyedik százados évfordulót? Legyünk azon, hogy e nagy napon együtt adhassunk hálát a Mindenható végtelen kegyelméért mindazok, kiknek apáik a mi apáinkkal harczoltak és szenvedtek hitünkért és hazánkért és akiknek gyermekei és unokái a mi gyermekeinkkel és unokáinkkal fogják ünnepelni a késő századok szebb és ragyogóbb időit. Erősítsük meg minden községünkben a gyámintézetet, hogy az túlmenve eredeti feladatán: az egyházak és intézetek segélyezésén, felölelhesse minden szegény és szűkölködő protestáns támogatását. Ezzel

leszünk leghivebbek őseink emlékéhez és ezzel hagyjuk a legszebb örökséget gyermekeinknek és unokáinknak.

Vasárnap és a pálinkamérés.

E cím alatt a „Hétfalu“ f. é. 49-ik számában megjelent közérdekű fejtegetést felkérésre a következőkben közöljük:

Olvasom a lapokban, hogy a kereskedelmi miniszter szétosztotta azt a törvényjavaslatot, mely hivatva van szabályozni a vasárnapi munkaszünetet s a mi fő, szabályozni vasár- és ünnepnapokon az égetett szeszitalok kimérését. Végig tekintve azokon a sorokon, melyek ez utóbbi intézkedést foglalják magukban, úgy érzem magam, mint a tenger tulsó partjára ért vándormadár, mikor pihentében az uton ketté törött szárnyára tekintet. Célhoz is ért, nem is, utjában haladt előre, de nem ért a véghez, mentve is van az élete, de nincs biztosítva és a mi fő, nem tud többé előbbre haladni, mert ketté törött a szárnya. A megszakadt remény ketté törte immáron azon törekvésünket, melylyel a végcélhoz: a vasár- és ünnepnapokon való teljes korcsma zárathoz törekedtünk és pediglen ketté törte abban a miniszteri javaslatban, mely azt mondja, hogy vasár- és ünnepnapokon csak délelőtti 10 óráig lehet és szabad égetett szesz ital árulni, másféle italt: sört, bort stb. a korcsmákban kimérni egész napokon lehet.

Hol van ez a cél attól a céltól, mely a korcsmáknak tekintet nélkül a kiárusított ital nemeire, ünnep- és vasárnapokon teljes zárva tartását követeli a józanság és az ezzel kapcsolatos erkölcsösség emelésének érdekében!

Hol vannak e javaslatban azoknak a magasabb követelményeknek nyomai, miket a vallás-erkölcsi élet, a nép művelődés, mint égető előfeltételeket okvetlenül megkíván? Hol maradt ez az új törvényjavaslat azok mögött a régi javaslatok mögött, melyekkel a külállamok már évtizedek óta rendelkeznek!

Talán felesleges újra meg újra elmondani azt, a mit már e lapok hasábjain annyiszor hangoztattunk, nevezetesen azt, hogy a vasárnap megszentelésének, sőt az igazi munkaszünetnek is legfőbb előfeltétele marad mindig épen a szesz italok kimérésének szigorú korlátozása.

Érezték ezt jól már régen épen azok a községek, járások, sőt városok is, melyekben önkénytelenül, külső befolyás nélkül ébredt fel az önfegyelmzésnek és önnevelésnek az a vágya, melylyel önkormányzatuk révén akartak segíteni e veszedelmes betegségen: az iszákosságon és az ünnep és vasárnapok megszentelésén azáltal, hogy közhatározatban kimondották s egymást kötelezték arra, hogy vasárnapokon korcsmákat nyitva nem tartanak.

De érzi ennek a szükségét ma minden olyan ember is, aki a nép jólétének, erkölcsösségének sorsát szíven viseli, éreznie kell ezt még annak a miniszternek is, kinek ajtaján a nyomor és züllés kéregetők alakjában annyiszor kopogtat.

S lám a javaslat még sem felel meg a köztörekvésnek, sőt annyira engedékeny, hogy annak érvénybelépését senki sem fogja megérezni, sőt pld. ez a vidék: egy hajszálnyira sem fogja tudomásul se venni, mert hiszen hány olyan korcsma van itt, melyben csak pálinkát árulnak, bort, sört s egyebeket pedig nem? A leendő új törvény hatása, rendelkezése után pedig megint küzdeni az egész napi általános korcsma zár-

lat érdekében szinte lehetetlen. Azért érzem tehát úgy magam, mint a törött szárnyu madár.

Pedig-pedig nem lett volna lehetetlen a kívánt cél érdekében teljesíteni magát az igazi, eredeti és tényleg célhoz vezető követelményt is. Miért is lett volna lehetetlen épen csak itt nálunk, mikor a példák olyan szépen illusztrálják azt, hogy a többi országokban ez intézkedés fényes eredménnyel volt keresztülvihető? Ha Angolországban már IV. György (1830.) alatt be lehetett tiltani a szesz italoknak vasárnapokon való árusítását, ha az Egyesült-Államokban, Németországban épen így intézkedhettek, miért lett volna lehetetlen épen itt nálunk, hol az állapotok semmivel sem jobbak ma, mint voltak akkor az ottani országokban.

De hát természetesen ott, ahol a nép iszákossága az államnak pótolhatatlan kereset azaz jövedelmi forrása, ott ahol az állam anyagi érdeke fölébe helyeztetik a nép erkölcsi érdekeinek, ott, ahol a vallásosság nem a belső életben, hanem a külső ceremonialis intézményekben tör magának utat egyes felekezetek hitvallásainak előre nyomulásával, ott, ahol a korcsmák bérlői befolyásosabb politikai szerepet játszanak, mint bármely más szellemi tényező, ott, ahol a tüke tartja kezében a főuralmat a proletárok ezrekre menő rabszolga hadán — ott más, jobb, áldásosabb intézkedést nem lehet várni ezen a téren mindaddig, míg e kormányzó hatalmak el nem erőtlenednek. Addig pedig mi küzdhetünk, harcolhatunk, beszélhetünk újra, míg ki nem dőlünk a harcolók táborából.

Kiss B.

T Á R C A.

Teplomavatási évszázados emlékünnap: Bártfán.

Az oltárral szemben levő karzaton hatalmas orgona áll a kettős fölirással: „*Deo opitulante A. D. 1808 Communitas Aug. Conf. erexit.*“ „*Alles was Odem hat, lobe den Herrn.*“ Az összes karzatokat új párkánnyal ékesítette föl saját költségén *Porubszky András* egyháztág s presbyter.

Knievald József pedig 250 kor. értékű templomcsillárt ajándékozott. Ugyancsak a fenkölt lelkű *tanítványi nők* látták el a szöszéket is szépívű himzett takaróval. Az *idegenbe szakadt egyháztágok*, illetve azok utódai 700 koronát juttattak el a magasztos cél szent oltárára.

Lehet-e efemer természetű az ilyen ünnep, a mely ilyen cselekedetekben gazdag, melynek emlékével örökké ujul az apostoli szózat: »azoknak, kik gazdagok e világon, megmondjátok, hogy fel ne fuvalkodjanak elméjökben és reménységöket ne vessék a bizonytalan gazdagságokban, hanem az élő Istenben, ki bőséggel megád nekünk mindeneket, a mi tápláltásunkra. *Hogy egyebekkel jót tegyenek, hogy gazdagok legyenek jó cselekedetekben, hogy mint egy kincset szerezzenek maguknak a gazdagok! — jövedőre való jó fundamentomot* . . . mert a ki szüken vet, szüken is arat. A jó kedvű adakozót szereti az Isten.

Lehet-e múló tünemény annak az ünnepnek fénye, mely örök szép példáját mutatja a testvéries egyetértésnek, melyben különböző nyelvű evangélikus véreink együt élni tudnak, ha lelketlen kufárok, egyiséget bontó hamis próféták nem mótelyezik meg a hazát szerető tót nép arany szívét.

Még egy objectiv igazság jellemzi ez ünnepet. Bár veszedelmesen gazdag (13 pontból állott) volt a sorrend, a türelmetlenségnek jele, sehol nem mutatkozott, oly benső, oly áhitatos volt a lélek ünneplése.

E magasztos ünnepen ott láttuk a kerület orsz. gyűlési képviselőjét disz magyar ruhában, megjelent Bártfa sz. kir. város *valamennyi* hatósága, állami és városi egyaránt. Képviselve volt az *eperjesi kollegium* illetve *theol. akadémia* és az *egyházmegye*. Valamennyi *vallásfelekezet* küldött világi képviselőt, *de r. kath. papot egyet sem láttunk*. Vasuti igazgatóság, ipartestület, Vöröskereszt egylet, pénzüzetek mind siettek osztozni evangélikus polgártársaik szent örömeiben. Táviratilag üdvözölték a két egyházköztséget: *Zelenka Pál* püspök, *Tahy József* alispán, *Kubinyi Albert* udvari tanácsos, *id. Sztelho János* érd. esperes, *ár. Artim Mihály* országgyűlési képviselő, *Törzs Kálmán* ny. min. tanácsos, *Altmann Gusztáv*, *Laczkó János* lelkészek.

Feledhetetlen marad az ünnepélyt követő 200 tagot meghaladó közebédnek képe, a magyar, tót, német toasztoknak változatos közvetlensége. A honoratiorok közül: *Uligh Leo*, róm. k. vallásu orsz. gyűl. képviselő vonatkozással a Ne temere decretumra — *Hajdu János*, *Korbely Géza* vázolván az ev. társadalmi és kulturális céljait — *Szlabey Mátyás*, *Francz Vilmos*, *Bánó Iván*, *Tinschmidt Sándor*, *Kello Gusztáv*, stb. mondtak nagyhatású beszédeket. Az eperjesi kollégium, illetve theol. akad. üdvözlétét *Draskóczy Lajos* theol. tanár tolmácsolta. Egy hithű lelkületű aranyszívű kedélyes öreg úr tót nyelven mondott felköszöntőt, könnyek hullásáig sajnálkozva azon, hogy közszeregetben álló főpásztorunk betegsége miatt, az egyház ünnepén részt nem vehetett.

Nagy idők emléknél fellelkesülve, szent fogadásokkal eltelve, édes, feledhetetlen emlékekkel gazdagodva oszlott szét az ünneplők serege az est beálltával.

Az egyház fáradhatatlan vezetői: *Tirscher István*, *Dávid János*, *Francz Vilmos*, *Szlabey Mátyás* a felügyelői és lelkészi karnak az érdemes, követésre méltó példát adó, buzgó tagjai a jól végzett munka boldogító öntudatával hajthaták fejüket nyugalomra, az ünnep előkészítésével, a rendezés bajával, a vendéglátás örömeivel együtt járó izgalmak után. — Ők megmutatták az elmúlt szép ünnep tényeiben is, hogy: „Bölcsesség által építetik a ház és az értelemmel megerősítetik. És a tudomány által a háznak belső részei megtelnek minden drága és gyönyörűséges dolgokkal. A bölcs férfiu erős, és a tudós embert megerősíti a jóság! Szívükből kívánjuk a nemes bártfai egyház fenkölt lelkü, hivatásuk magaslatán álló világi és lelki vezéreinek: maradjanak még sokáig: Isten mellett munkálkodó szolgálak. Plántáljanak, öntözzenek és az Isten adjon hozzá — előmenetelt!

Egyetemes egyházunknak pedig sok ilyen ünnepet adjon az Úr végtelen kegyelme s akkor igazán megszületik, új erőre kap a — „*tettek protestantismusa*“!

—y.

BELÉLET.

Szepesváráljai ünnepélyek. Lélekemelő ünnepélynek színhelye volt október 18-ikán Szepesvárálja város. E napon jubileumot ültek az ev. egyházköztség 100 éves templomavatása emlékére. A gazdagon felbogarozott város s főleg az ev. egyházköztség

tagjai magyaros vendégszeretettel látták a nagyszámu vendégeket. Ezek között — a szereplő theologusokon és két tanárukon kívül — több eperjesi család is volt képviselve. Az ünnepély a délelőtti órákban az ez alkalomra pazarul földiszített templomban kezdődött, ahol Kübecher Albert esperes, Szontágh Sándor helyi, és Ilgen Antal löcsei lelkészek német-nyelvű oltári szolgálata után a theologusok karéneke által kísérvé, Eperjes nagy szónoka: Korbely Géza tartotta magyar nyelven az ünnepi szónoklatot. A 77. zsoltár 12—16. versei alapján azt a gondolatot fejtegette, hogy az Istennek útjai szentségesek. mivel nagy emlékeket őriznek, szentélyekbe vezetnek és szent szövetségben egyesítenek. Úgy mélységesen tartalmas gondolataival, mint hatalmas szónoki előadásával valósággal magával ragadta az ünneplő közönséget. A váráljai ev. nők áldozatkészségéből rendezett 250 teritékű közebédén lelkes felköszöntőt mondtak: a helyi lelkész, az esperes, az ünnepi szónok, a kath. lelkész, a theol. testületi elnök s a kollégium részéről dr. Szlávik Mátyás kollégiumi igazgató. Este az eperjesi ev. theol. akadémiai ifjuság, Mayer Endre dékán és Szánik Ernő énekvezér vezetése mellett, a városi szálló nagytermében a helyi „Ev. egyházi jubileumi alap“ s az „Ev. Theol. Otthon“ javára, rendkívül szépen sikerült s táncmulatsággal is egybekötött társasestélyt rendezett. Ezen úgy az énekvezér által mesterileg vezetett két karének, mint Vietórisz László magyar és Kárpáthy János német szavalatai (Váradi: Júdása és Schiller: Der Fluch des Sängers), nemkülönben Dávid Károly és Kriger Mihály előadásában a Csengey szerkesztette „Carafa előtt“ című dialóg és Becht J. tanár zongorapontja a legmagasabb műigényeket is kielégítették. Egy németnyelvű vigjátéknak helyi műkedvelők által való előadása méltó befejezése volt a szép és változatos társasestélynek, amelynek hálás közönsége zsúfolásig megtöltötte a szálló óriási nagytermét. A 28 theol. ifjú magánházaknál volt elszállásolva és igazán szívélyes vendégszeretetben volt részük. A theologusok tanáraik vezetése mellett, s az eperjesi vendégek a hétfő reggeli vonattal tértek vissza Eperjesre. — A jubiláló ev. egyházköztséget meglehangú levélben dr. Párvy Sándor szepesi róm. kath. püspök is üdvözölte, továbbá a közebédéről Zelenka Pál ev. püspököt nagy lelkesedéssel táviratilag üdvözölték. — A társasestély tiszta jövedelméből az Otthonnak közel 168 korona jutott. Úgy halljuk, hogy e hó folyamán dr. Szlávik M. felügyelő tanár vezetése mellett ugyancsak az Otthon javára Löcsén irodalmi estélyt rendeznek derék eperjesi theol. ifjaink.

A nyiregyházi ev. főgimnázium a reformáció évfordulóját sikerült ünnepélylyel, a következő programmal ülte meg: 1. Dicsérjük az Urat, Klopstocktól, éneklő a főgimn. daloskör. 2. Az elveszett frigyláda, Csengey Gusztávtól, szavalja Valent József VIII. o. t. 3. Ünnepi beszéd, tartja Porubszky Pál főgimn. tanár. 4. Erős vár a mi Istenünk, közének. 5. Az. 1859. évi pátens és Nyiregyháza, írta Novák Jenő VIII. o. t., felolvassa Liszkay János VII. o. t. 6. Az agy prédikátor, Kozma Andortól, szavalja Budaházy Menyhért VII. o. t. 7. Ima Haydntól, éneklő a főgimn. daloskör. — Ugyanakkor a polgári fiu és leányiskolák ev. növendékei, valamint az elemi iskolák növendékei is ünnepet ültek. Az utóbbiak külön gyermek-istentiszteleten vettek részt, amelyen Geduly Henrik lelkész tartott beszédet.

Uj tanár. A szarvasi tanítóképző vallás tanárává, az eltávozott Tóth József helyébe, *Horváth Oli-*

vér felsőlövői gimnáziumi helyettes tanárt választotta meg az intéző bizottság.

Halálozás. A szarvasi főgimnáziumnak egykori buzgó felügyelője, *Mikolay Mihály* kir. közjegyző okt. 25-én elhalálozott élete 61-ik évében. Temetése okt. 27-én történt Szarvas közönségének nagy részvete mellett. A boldogult több ösztöndíj alapítványt tett úgy a szarvasi főgimnáziumnál, mint a tanítóképezdénél. Erdemei elismerésül a kir. tanácsosi címet kapta. Elhunytát özvegyén kívül 10 árva gyermeke gyászolja. — Ugyancsak okt. 27-én hunyt el Nagyszénáson *Torkos Amália*, az egykori orosházi lelkésznek, a nyomtalanul eltűnt Torkos Károlynak legidősebb leánya férj. Ujfalussy Zoltánné.

PÁLYÁZATOK.

A csanádcsongrádi ág. hitv. ev. egyházmegyéhez tartozó *tótajku nagylaki egyházközség második lelkészi állására* — előléptetés folytán — pályázat hirdettetik.

E lelkészi állással járó javadalom a következő:

1. *Készpénzben* 400 korona, negyedévenként fizetve. 2. *Egyszázhuszonöt* (125) hectolier buza, szinte negyedévenként fizetve. 3. *Hat* öl kemény tüzi fa. 4. *Stóllák*: esketéstől 50 kr. eljegyzéstől egy törülköző ajándékban; avatástól földdel bíró gazdától, iparostól és házas zsellértől egy kenyér és egy csirke, házzal nem bírótól: 10 kr. temetésektől énekszóval 14 kr. predikációval 64 kr. 5. *negyvennyolcz* kataszt. hold és 1306 négyszögöl föld. (Ez idő szerint 2000 kor.) 6. A lelkészi hivatalhoz tisztességes lakás s hozzávaló kert használata, az előbbinek tatarozása s évenkénti belső és külső meszelése az egyházat illeti.

E lelkészi állásra folyamodni kívánók részéről a bányai egyházkerületi lelkészválasztási szabályrendelet értelmében a kellően felszerelt kérvények esperesi hivatalomhoz f. évi november hó 15-kéig bezárólag nyújtandók be.

Szentes, 1908. október 26.

Petrovics Soma,
csanád-csongrádi esp.

2-2

A gömöri ágost. hitv. evang. egyházmegyébe kebelezett, s halálozás által megüresedett *kiétei* tót anyanyelvű egyház **lelkészi állomására** pályázat hirdettetik.

Ezen lelkészi állomás javadalmazása következő: 1. Kényelmes lakás, kert. 2. Készpénz, szántóföld, rét, palást-dijak jövedelme nyolczszáz hetvenkét korona és tiz fillér, azaz 872 kor. és 10 fillér. 3. Állami kiegészítés 727 kor. 90 fill. azaz hétszáz huszonhét korona és kilenczven fillér.

A lelkészválasztási szabályrendelet értelmében kellően felszerelt jelentkezések alólírott főesperes hivatalánál, november 15-ig nyújtandók be.

Kelt Rozsnyón és Csetneken 1908. okt. 19.

Terray Cyula
főesperes.

(2-2)

Szontagh Andor
egyház. felügyelő.

A *nagyszombati* ág. h. evang. egyház lemondás következtében megüresedett egyik **tanítói állásra** ezennel pályázatot hirdet. — Pályázhatnak olyan okleveles ág. h. evang. tanítók, akik a magyar-, német- és tót-nyelvben jártasak s akik az orgona-játékban nagyobb foku gyakorlottsággal bírnak. Az állás javadalmazása évi 1200 korona alapfizetés, 120 korona a Szulovínyi-féle alapítványból és természetbeni lakás. A pályázati kérvények november hó 14-ig alulírotthoz küldendők.

Kelt Nagyszombaton, 1908. évi október 26-án

Albrecht Géza,
ág. h. ev. lelk.

2-1

A nyiregyházi evang. egyházban rövid időn belül megüresedő egyik **segédlelkészi** állásra ezennel pályázatot hirdetünk.

Az állás kötelességei: Mindennemű papi funkciók teljesítése a rendes lelkészek utasítása szerint s az egyik polgári iskolában való hitoktatás.

Javadalma: 2000 (kettőezer) korona fizetés, előleges havi részletekben s némi mellékjövedelem, azonkívül természetbeni lakás, fűtéssel és világítással.

A jelentkezőnek okvetlenül tótul is kell tudnia s némi gyakorlattal birnia. Az állás decz. 15-ére elfoglalandó.

Kellően felszerelt folyamodványok e hó 20-áig alulírott lelkésznél nyújtandók be. A pályázó magyar és tót nyelven próbaszónoklatot lesz köteles tartani.

Nyiregyháza, 1908. nov. 3.

Májerszky Béla,
egyházfelügyelő

1-1

Paulik János,
ezidei igazg. lelkész.

A **NE TEMERE** és a jus placeti.::
Írta: Kovács I. István. — Ára 1 korona.

A **NE TEMERE** dekretum.::
Egyházpolitikai tanulmány. (Nem a szöveg.) 60 fill.

E két munka ára együttesen, postaköltséggel 1 kor. 80 fillér. — Czélszerű postautalványon megrendelni.

Legújabb egyházirodalmi jegyzék. :: Ingyen!

Most jelent meg ez a részletes — prot. theol. művekről és vallásos iratokról szóló árjegyzék.

KÓKAI LAJOS
könyvkereskedése.

Budapest, IV., Károly-utca 1. (80-29)